

Bài 5: *Vũ trụ. Hệ mặt trời và Trái đất.*
Hệ quả chuyển động tự quay quanh trục của Trái đất.

I. Mục tiêu bài học:

- Hiểu được đ- ợc vũ trụ vô cùng rộng lớn. Hệ mặt trời, trong đó có Trái đất là 1 bộ phận rất nhỏ bé trong vũ trụ.
- Hiểu khái quát về Hệ mặt trời, Trái đất trong Hệ mặt trời.
- Giải thích đ- ợc các hiện t- ợng: Sự luân phiên ngày đêm, giờ trên trái đất, lệch h- ớng chuyển động của các vật thể trên bề mặt trái đất.

	Nội dung chính
<p>- Vì sao trên Trái đất có ngày và đêm?</p> <p>- Vì sao ngày đêm kế tiếp không ngừng trên trái đất.?</p> <p>- Phân biệt giữa giờ địa ph- ơng và giờ quốc tế?</p> <p>- Vì sao ng- ời ta phải chia ra các kv giờ và thống nhất cách tính giờ trên Thế giới?</p> <p>- Trên trái đất có bao nhiêu múi giờ? cách đánh số các múi giờ, VN ở múi giờ số mấy?</p> <p>- Vì sao ranh giới các múi giờ không hoàn toàn thẳng theo kinh tuyến?</p> <p>- Vì sao phải có đ- ờng đổi ngày quốc tế?</p>	<p style="text-align: center;">I. Khái quát về Vũ trụ, Hệ mặt trời, Trái đất trong Hệ mặt trời: (Giảm tải - học sinh tự học)</p> <p style="text-align: center;">II. Hệ quả chuyển động tự quay quanh trục của trái đất:</p> <p>1. <i>Sự luân phiên ngày - đêm:</i> Do trái đất có hình cầu và tự quay quanh trục nên có hiện t- ợng luân phiên ngày đêm.</p> <p>2. <i>Giờ trên trái đất và đ- ờng chuyển ngày quốc tế:</i></p> <p>- Giờ địa ph- ơng: (giờ mặt trời): Các địa điểm thuộc các kinh tuyến khác nhau sẽ có giờ khác nhau.</p> <p>- Giờ quốc tế: Giờ ở múi giờ số 0 đ- ợc lấy làm giờ quốc tế (hay giờ GMT).</p> <p>- Trái đất hình khối cầu và tự quay từ T - Đ nên cùng 1 thời điểm có giờ khác nhau nên phải thống nhất.</p> <p>- 24 múi giờ (mỗi múi rộng 15 độ kinh tuyến) VN thuộc múi giờ số 7.</p> <p>- Ranh giới các múi giờ th- ờng đ- ợc qui định theo biên giới quốc gia (LBNga 10 múi).</p> <p>- Theo cách tính giờ múi, trên trái đất lúc nào cũng có 1 múi giờ mà ở đó có 2 ngày lịch khác nhau. Vì vậy phải chọn 1 kinh tuyến làm mốc để đổi ngày:</p>

<p>- Cho biết ở bán cầu bắc các vật chuyển động bị lệch sang phía nào, ở bán cầu nam các vật chuyển động bị lệch sang phía nào so với h-ớng chuyển động ban đầu?</p> <p>- Giải thích vì sao lại có sự lệch h-ớng đó?</p> <p>- Lực làm lệch h-ớng các chuyển động có tên là gì?</p> <p>Nó có tác động tới CĐ của các vật thể nào trên trái đất?</p>	<p>Kinh tuyến 180^0 qua giữa múi giờ số 12 ở TBD làm đ-ờng chuyển ngày quốc tế. Nếu đi từ T - Đ qua kinh tuyến 180^0 thì lùi lại 1 ngày lịch còn nếu đi từ Đ - T qua kinh tuyến 180^0 thì tăng thêm 1 ngày lịch.</p> <p>3. Sự lệch h-ớng chuyển động của các vật thể:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lực làm lệch h-ớng là lực Côriôlít. - Biểu hiện: <ul style="list-style-type: none"> + Nửa cầu bắc: lệch về bên phải. + Nửa cầu nam: lệch về bên trái. - Nguyên nhân: Trái đất tự quay theo h-ớng ng-ợc chiều kim đồng hồ với vận tốc dài khác nhau ở các vĩ độ. - Lực Côriôlít tác động đến sự chuyển động của khối khí, dòng biển, dòng sông, đ-ờng đạn bay trên bề mặt đất...
--	--

Trắc nghiệm:

Câu 1. Khoảng cách giữa các múi giờ rộng

- a. 5^0 kinh tuyến
- b. 10^0 vĩ tuyến
- c. 15^0 kinh tuyến
- d. 15^0 vĩ tuyến

Câu 2. Đi từ Tây sang Đông qua kinh tuyến 180^0 thì

- a. + 1 ngày lịch
- b. - 1 ngày lịch
- c. +, - 1 ngày lịch
- d. không đổi

Câu 3. Đi từ Đông sang Tây qua kinh tuyến 180^0 thì

- a. + 1 ngày lịch
- b. - 1 ngày lịch
- c. +, - 1 ngày lịch
- d. không đổi

Câu 4. Lực Côriôlít. mang tên nhà toán học Côriôlít là người quốc gia nào

- a. Người Mĩ
- b. Người Pháp
- c. Người Anh
- d. Người Nga

Đáp án. Câu 1. c

Câu 2. b

Câu 3. a

Câu 4.

Tự luận:

Trình bày hệ quả chuyển động xung quanh mặt trời của Trái Đất và giải thích?

TRƯỜNG THPT Y JÚT - MÔN ĐỊA LÍ - LỚP 10

Tuần dạy 4

PPCT. 5.

Bài 6: *Hệ quả chuyển động xung quanh mặt trời của Trái đất.*

I. Mục tiêu bài học:

Giải thích đ- ợc các hệ quả chuyển động của Trái đất xung quanh mặt trời: chuyển động biểu kiến hằng năm của mặt trời, các mùa, ngày đêm dài ngắn tùy theo mùa.

	Nội dung chính
<p>HĐ1:</p> <ul style="list-style-type: none">- Thế nào là chuyển động biểu kiến của mặt trời trong 1 năm?- Câu hỏi mục I-sgk: Xác định trên trái đất khu vực nào có hiện tượng mặt trời lên thiên đỉnh mỗi năm 2 lần? nơi nào chỉ 1 lần? kv nào không có hiện tượng mặt trời lên thiên đỉnh? Tại sao? <p>Trong vòng 1 năm các địa điểm ở nội chí tuyến đều có 2 lần mặt trời lên thiên đỉnh (tia nắng mặt trời tạo góc nhập xạ bằng 90° lúc 12 giờ trưa).</p> <p>HĐ2:</p> <ul style="list-style-type: none">- Vì sao có hiện tượng mùa trên trái đất?- Xác định trên hình 6.2:+ Vị trí và khoảng thời gian của các mùa: xuân, hạ, thu, đông.+ Vị trí các ngày: xuân phân, hạ chí, thu phân, đông chí. <p>HĐ3:</p> <ul style="list-style-type: none">- Thời gian nào, những mùa nào nửa cầu bắc có ngày dài hơn đêm, nửa cầu nam có ngày ngắn hơn đêm? vì sao.- Thời gian nào, những mùa nào nửa cầu bắc có ngày ngắn hơn đêm, nửa cầu nam có ngày dài hơn đêm? vì sao <p>.</p>	<p>I. Chuyển động biểu kiến hằng năm của mặt trời:</p> <ul style="list-style-type: none">- Chuyển động giả của mặt trời hằng năm giữa 2 chí tuyến.- Nguyên nhân: Trục trái đất nghiêng không đổi phương khi chuyển động quanh mặt trời. <p>II. Các mùa trong năm:</p> <ul style="list-style-type: none">- Mùa: Là khoảng thời gian trong 1 năm có những đặc điểm riêng về thời tiết và khí hậu.- Có 4 mùa: Xuân, hạ, thu, đông ở bán cầu nam, 4 mùa diễn ra ngược lại với bán cầu bắc.- Nguyên nhân: Do trục trái đất nghiêng và không đổi phương nên bán cầu nam và bán cầu bắc lần lượt ngả về phía mặt trời khi trái đất chuyển động trên quỹ đạo. <p>III. Ngày đêm dài ngắn theo mùa:</p> <ul style="list-style-type: none">- Do trục trái đất nghiêng và không đổi phương trong khi chuyển động quanh mặt trời nên tùy vị trí trái đất trên quỹ đạo mà ngày đêm dài ngắn theo mùa.- Mùa xuân và hạ có ngày dài đêm ngắn, mùa thu và đông có ngày ngắn đêm dài.

<p>- Hiện tượng ngày đêm dài ngắn khác nhau có thay đổi như thế nào theo vĩ độ? vì sao?</p> <p>- Vị trí đường phân chia sáng tối so với 2 cực bắc và nam.</p> <p>- So sánh diện tích được chiếu sáng với diện tích trong bóng tối của 1 nửa cầu trong cùng 1 thời điểm (22/6 hoặc 22/12)</p> <p>- Vào những ngày nào khắp nơi trên trái đất có ngày bằng đêm?</p>	<p>- 21/3 và 23/9: ngày dài bằng đêm. - ở xích đạo: độ dài ngày đêm bằng nhau. Càng xa xích đạo về 2 cực độ dài ngày đêm càng chênh lệch. - Từ 2 vòng cực về 2 cực có hiện tượng ngày hoặc đêm dài 24 giờ. Tại 2 cực số ngày hoặc đêm dài 24 giờ kéo dài 6 tháng.</p>
---	---

Trắc nghiệm:

Câu 1. Có sự luân phiên ngày đêm trên Trái đất là do

- Trái đất có hình khối cầu
- Trái đất tự quay quanh trục
- Tia sáng mặt Trời là những tia song song
- Trái đất có hình khối trụ

Câu 2. Có 2 ngày mà mọi địa điểm trên Trái Đất có ngày và đêm dài bằng nhau

- 22/3 và 23/9
- 22/6 và 22/12
- 23/9 và 22/12
- 21/3 và 23/9

Câu 3. Có 2 ngày nào trong năm mà Mặt Trời mọc chính Đông hoặc chính Tây

- 22/9 và 22/12
- 21/3 và 22/6
- 23/9 và 22/12
- 21/3 và 23/9

Câu 4. Ở vĩ độ $66^{\circ}33'$ ngày 22 tháng 6 thời gian ngày dài nhất là

- 24 giờ 00 phút
- 21 giờ 9 phút
- 18 giờ 50 phút
- 16 giờ 8 phút

Đáp án; Câu 1. b

Câu 2. a

Câu 3. d

Câu 4. a

Tự luận:

Giải thích câu ca dao "Đêm tháng năm chưa nằm đã sáng
Ngày tháng mười chưa cười đã tối"

TRƯỜNG THPT Y JÚT - MÔN ĐỊA LÍ - LỚP 10

Tuần dạy 4

PPCT. 6.

Bài 7:

CẤU TRÚC CỦA TRÁI ĐẤT. THẠCH QUYỂN. THUYẾT KIẾN TẠO MẢNG

I. Mục tiêu bài học:

- Mô tả đ- ọc cấu trúc của trái đất và trình bày đ- ọc đặc điểm của mỗi lớp bên trong trái đất. Biết khái niệm thạch quyển, phân biệt đ- ọc vỏ trái đất và thạch quyển.
- Trình bày đ- ọc nội dung cơ bản của thuyết kiến tạo mảng.

Hoạt động của GV & HS	Nội dung chính
<p>- HS quan sát, nhận xét về sự ăn khớp của bờ Đông các lục địa Bắc Mĩ, Nam Mĩ với bờ Tây lục địa Phi trên bản đồ tự nhiên Thế giới.</p> <p>- HS quan sát các H 7.3, 7.4, kết hợp đọc nội dung sgk để nhận xét, pt, giải thích đ- ọc nội dung của thuyết kiến tạo mảng theo những gợi ý sau:</p> <ul style="list-style-type: none">+ Tên của 7 mảng kiến tạo lớn trên trái đất.+ Nêu 1 số đặc điểm của các mảng kiến tạo? (cấu tạo, sự di chuyển...)+ Trình bày 1 số cách tiếp xúc của các mảng kiến tạo, nêu kq của mỗi cách tiếp xúc.+ Nêu nguyên nhân của sự chuyển dịch các mảng kiến tạo. <p>- HS trình bày, GV chuẩn kiến thức.</p>	<p>I. Cấu trúc của trái đất: (Giảm tải - hs tự học)</p> <p>II. Thuyết kiến tạo mảng:</p> <p>Nội dung chính của thuyết kiến tạo mảng:</p> <ul style="list-style-type: none">- Thạch quyển đ- ọc cấu tạo bởi các mảng kiến tạo.+ Các mảng kiến tạo không đứng yên mà dịch chuyển.+ Nguyên nhân chuyển dịch của các mảng kiến tạo: Do hoạt động của các dòng đối l- u vật chất quán đèo và có nhiệt độ cao trong tầng man ti trên.+ Ranh giới, chỗ tiếp xúc giữa các mảng kiến tạo là vùng bất ổn, th- ờng xảy các hiện t- ợng kiến tạo, động đất, núi lửa...

--	--

Trắc nghiệm:

Câu 1. Mảng kiến tạo nào không có lục địa?

- a. Mảng Thái Bình Dương
- b. Mảng Bắc Mỹ
- c. Mảng Nam Mỹ
- d. Mảng Nam Cực

Câu 2. Hiện nay các mảng kiến tạo

- a. Di chuyển tách xa
- b. Di chuyển gần nhau
- c. Đứng yên
- d. Di chuyển gần nhau và tách xa

Câu 3. Thuyết kiến tạo mảng được xây dựng trên cơ sở thuyết trôi lục địa của nhà khoa học

- a. A vêghenê (Đức)
- b. Laplat (Pháp)
- c. Căng (Pháp)
- d. Ôt - tô xi mit (Nga)

Câu 4. Thuyết "Trôi lục địa" dựa trên sự giống nhau về hình thái đất đá, một số động thực vật giữa

- a. Hai bờ Đại Tây Dương và Thái Bình Dương
- b. Lục địa Châu Phi và Châu Á
- c. Nam Mỹ và Châu Phi
- d. Châu Âu và Châu Phi

Đáp án. Câu 1. a

Câu 2. d

Câu 3. a

Câu 4. c

Tự luận:

Trình bày nội dung chính của thuyết kiến tạo mảng?